

Audiatur et altera pars: w kwestii realizacji zadań służby geologicznej – polemika

Tadeusz Marek Peryt¹

Audiatur et altera pars: on the issue of the execution of geological survey tasks – polemics. *Prz. Geol.*, 66: 624–628.

Abstract. The paper presents the critical opinion expressed by Osiejewicz (2018b) who supports the view of Legislative Council of 26 January 2018 on the draft act on the Polish Geological Agency that the German federal geological survey (Bundesanstalt für Geowissenschaften und Rohstoffe – BGR) can be considered as an appropriate formula for the Polish Geological Institute – National Research Institute (PGI - NRI). This opinion is groundless and ignores the fact that because of the federal nature of FRG, many tasks of the national geological survey can, and are, accomplished by the state geological surveys only, and cannot be realized by BGR. PGI-NRI in turn accomplishes tasks of both BGR and the state geological surveys and in addition, possesses bigger potential to undertake new tasks.

Keywords: Polish Geological Institute – National Research Institute, Bundesanstalt für Geowissenschaften und Rohstoffe

Audiatur et altera pars w szerszym rozumieniu oznacza zakaz wydawania wyroku bez wysłuchania wszystkich argumentów za i przeciw, tymczasem – na co wskazywałem w swoich dwóch tekstach opublikowanych w *Przeglądzie Geologicznym* (Peryt, 2018a, b) – w dotychczasowej praktyce publikowania artykułów koncentrujących się na aspektach prawnych związanych z funkcjonowaniem państwowej służby geologicznej (Wolska, 2018; Osiejewicz, 2018a) jako obiektywne (i jedyne) źródło informacji na temat ewolucji PIG jako państwowej służby geologicznej bezkrytycznie przyjmowano wizję przedstawioną przez Jędryska (2008). Uwaga Osiejewicz (2018b), iż ta pozycja literatury była finansowana z wewnętrznych grantów uniwersyteckich i zawiera podziękowania autora dla naukowców, w żaden sposób nie ma – bo z natury rzeczy nie może mieć! – przełożenia na obiektywizm przedstawionych tam poglądów. Tego też oczywiście dotyczyła moja uwaga – którą podtrzymuję – a nie kwestionowania kompletności literatury dotyczącej rozwoju statusu prawnego PIG-PIB, jak to odczytała Osiejewicz (2018b).

Osiejewicz (2018b) wyraziła nadzieję, że przedstawione przeze mnie uwagi (Peryt, 2018b) *umożliwią bardziej interdyscyplinarną analizę przedmiotowego zagadnienia i tym samym będą sprzyjać rzeczowym i świadomym konkluzjom w poszukiwaniu wspólnego dobra*. Taką też i ja mam nadzieję i dlatego przedstawiam zasadnicze zastrzeżenia co do konstatacji Autorki, iż Federalny Instytut Nauk o Ziemi i Zasobów Naturalnych (*Bundesanstalt für Geowissenschaften und Rohstoffe* – BGR) jest w warunkach polskich właściwym wzorem do naśladowania z uwagi na wyposażenie w *rozbudowany aparat narzędziowy, zarówno naukowy, jak i kompetencyjny, znacznie szerszy niż ten, którym dysponuje PIG-PIB w ramach zadań państwowej służby geologicznej* (Osiejewicz, 2018b), który to wniosek moim zdaniem jest bezzasadny.

ŚLUŻBY KRAJOWE A ŚLUŻBA FEDERALNA

BGR (<https://www.bgr.bund.de>) jest państwową służbą geologiczną na poziomie federalnym, natomiast na poziomie krajów związkowych (landów) szeroko rozumiana problematyka geologiczna jest domeną krajowych służb geologicznych (SGD), noszących różne nazwy, pod-

porządkowanych różnym ministerstwom lub bezpośrednio rządowi (https://www.bgr.de/geol_la/geol_la.htm; tab. 1) i realizujących różne zadania, stosownie do uregulowań prawnych właściwych dla poszczególnych krajów. Zgodnie bowiem z art. 72–74 ustawy zasadniczej Republiki Federalnej Niemiec (<http://www.de-iure-pl.org/gesetze/book2.pdf.php?ID=1&sprache=PL&gesetz=DE&kategorie=1>), to właśnie kraje związkowe mają kompetencje ustawodawcze w zakresie problematyki geologicznej i hydrogeologicznej.

Służby geologiczne istnieją we wszystkich krajach związkowych, przy czym z wyjątkiem trzech (Brema, Hamburg i Nadrenia Północna-Westfalia) wchodzi one obecnie w skład większych instytucji (tab. 1), tak pod względem kompetencyjnym, jak i liczebności pracowników. Dla przykładu, służba geologiczna Nadrenii Północnej-Westfalii liczy 201 pracowników, a bawarski *Landesamt für Umwelt*, utworzony w 2005 r. z połączenia kilku instytucji, w tym Landesamt für Geologie (tab. 1), zatrudnia przeszło 800 naukowców, inżynierów, techników, лаборantów i pracowników administracyjnych (<http://www.lfu.bayern.de/wir/index.htm>). Krajowe służby geologiczne są odpowiedzialne m.in. za szczegółowe kartowanie geologiczne i hydrogeologiczne (w skalach 1:100 000 lub większych), łącznie z bazami danych dotyczących wykonanych otworów wiertniczych, a także – prowadzone w różnym zakresie – badania geofizyczne, geotechniczne i laboratoryjne (skał, wód i gleb). Domeną służb krajowych są badania związane z geozagrożeniami i geotermią, geotopami, geoparkami i dziedzictwem geologicznym, a także muzealnictwem. Prowadzą one archiwę i zazwyczaj wspierają krajowe administracje w implementowaniu prawa krajowego, np. w zakresie wydobycia i ochrony wód, ochrony gleby, remediacji po eksploatacji węgla brunatnego, bezpiecznego składowania odpadów, regionalnego planowania przestrzennego czy też udzielania koncesji górniczych. Jako przykład niech posłuży Wydział 3. (Służby Geologicznej) w *Landesamt für Bergbau, Geologie und Rohstoffe Brandenburg*, który zajmuje się zagadnieniami regionalnej geologii zarówno powierzchniowej, jak i wglębnej, hydrogeologią, geologią: gleb, surowcową i gospodarczą (<https://www.lung.mv-regierung.de/insite/cms/hauptmenue/lung/aufgaben.htm>). W szczególności do zadań służby geologicznej należą: kartografia dotycząca nauk o Ziemi; poszukiwanie złóż surowców użytecznych i wód podziem-

¹ Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, ul. Rakowiecka 4, 00-975 Warszawa; tadeusz.peryt@pgi.gov.pl

Tab. 1. Krajowe służby geologiczne w Republice Federalnej Niemiec

Kraj związkowy	Krajowa służba geologiczna	Data utworzenia służby	Strona www	Instytucja nadzorująca
Badenia-Wirtembergia	Landesamt für Geologie, Rohstoffe und Bergbau Baden-Württemberg	1998 – z połączenia Geologisches Landesamt (GLA) i Landesbergamt (LBA)	http://www.lgrb-bw.de	Prezydium Rządu Freiburg (Dział 9.)
Bawaria	Bayerisches Landesamt für Umwelt	2005 – z połączenia Landesamt für Wasserwirtschaft, Landesamt für Geologie, Landesamt für Umweltschutz oraz części Landesamt für Arbeitsschutz, Arbeitsmedizin und Sicherheitstechnik	www.lfu.bayern.de	Ministerstwo Środowiska i Ochrony Konsumentów
Berlin	Senatsverwaltung für Stadtentwicklung		https://www.berlin.de/senuvk/umwelt/wasser/geologie/index.shtml	Ministerstwo Środowiska, Transportu i Ochrony Klimatu
Brandenburgia	Landesamt für Bergbau, Geologie und Rohstoffe Brandenburg		https://lbgr.brandenburg.de/cms/detail.php/bb1.c.326089.de	Ministerstwo Gospodarki i Energii
Brema	Geologischer Dienst für Bremen	2008 – wcześniej od 1950 Aussonstelle NLFB	https://www.gdfb.de	Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Portów
Dolna Saksonia	Landesamt für Bergbau, Energie und Geologie	2006 – z połączenia Niedersächsisches Landesamt für Bodenforschung (NLfB) i Landesbergamt Clausthal-Zellerfeld	http://www.lbeg.niedersachsen.de	Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Transportu
Hamburg	Geologisches Landesamt		https://www.hamburg.de/bchoerdenfinder/hamburg/11257952	Ministerstwo Środowiska i Energii
Hesja	Hessisches Landesamt für Naturschutz, Umwelt und Geologie	1853 – Die Kurhessische Geologische Landesanstalt	https://www.hlnug.de	Ministerstwo Środowiska
Meklemburgia -Pomorze Przednie	Landesamt für Umwelt, Naturschutz und Geologie	1999 – z połączenia Landesamt für Umwelt und Natur (LAUN) i Geologisches Landesamt (GLA)	https://www.lung.mv-regierung.de	Ministerstwo Rolnictwa i Środowiska
Nadrenia-Palatynat	Landesamt für Geologie und Bergbau Rheinland-Pfalz	2002 – z połączenia Geologisches Landesamt Rheinland-Pfalz z Bergamt Rheinland-Pfalz	http://www.lgb-rlp.de/landesamt.html	Ministerstwo Gospodarki, Ochrony Klimatu, Energii i Planowania Przestrzennego
Nadrenia Północna -Westfalia	Geologischer Dienst Nordrhein-Westfalen – Landesbetrieb	1957 – Geologisches Landesamt Nordrhein-Westfalen	https://www.gd.nrw.de	Ministerstwo Gospodarki, Innowacji, Digitalizacji i Energii
Saara	Landesamt für Umwelt- und Arbeitsschutz		https://www.saarland.de/landesamt_umwelt_arbeitsschutz.htm	Ministerstwo Środowiska i Ochrony Konsumentów
Saksonia	Sächsisches Landesamt für Umwelt, Landwirtschaft und Geologie	2008	www.lfulg.sachsen.de	Ministerstwo Środowiska i Rolnictwa
Saksonia-Anhalt	Landesamt für Geologie und Bergwesen Sachsen-Anhalt	2001	https://lagb.sachsen-anhalt.de	Ministerstwo Gospodarki, Nauki i Digitalizacji
Szlezwik-Holsztyn	Landesamt für Landwirtschaft, Umwelt und ländliche Räume	2009	https://www.schleswig-holstein.de/DE/Landesregierung/LLUR/llur_node.html	Ministerstwo Transformacji Sektora Energetycznego, Rolnictwa, Środowiska, Przyrody i Digitalizacji
Turyngia	Thüringer Landesanstalt für Umwelt und Geologie	2001	https://www.thueringen.de/th8/tlug	Ministerstwo Rolnictwa, Leśnictwa, Środowiska i Ochrony Przyrody

nych; prowadzenie archiwum, systemów informacji specjalistycznych i zbiorów dokumentów, jak również gotowość do informowania; ocena gleb w ramach wczesnej i późniejszej ich ochrony; informacje, doradztwo i opinie, w szczególności instytucji o charakterze publicznym (*Träger öffentlicher Belange* – TÖB).

Niektóre z krajowych służb geologicznych prowadzą badania naukowe, przy czym stwierdza się wieloletnią tendencję ograniczania przez administracje krajowe działalno-

ści naukowej służb krajowych do minimum (choć są wyjątki – np. służba geologiczna Nadrenii Północnej-Westfalii). Z tego też względu wiele służb krajowych nie ma kompetencji umożliwiających ich angażowanie się w podstawowe czy stosowane badania naukowe i rozwój.

Z kolei badania naukowe i rozwojowe dotyczące zagadnień uważanych za ważne przez rząd federalny to domena BGR. BGR należy do rodziny liczącej 42 organizacje badawcze finansowane ze środków publicznych i będące

częścią administracji federalnej równoległe z ministerstwami (*Ressortforschungseinrichtungen* – https://www.bundesregierung.de/Webs/Breg/DE/Themen/Forschung/ressort/_node.html). Organizacje te mają różną wielkość i strukturę, co często jest związane z historią ich powstania. Na przykład utworzony w 1989 r. Federalny Instytut Kultury i Historii Niemców we Wschodniej Europie (*Bundesinstitut für Kultur und Geschichte der Deutschen im östlichen Europa*) zatrudnia tylko 16 pracowników (<https://www.bkge.de>), a powołana w 1994 r. Niemiecka Agencja Środowiskowa (*Umweltbundesamt*) liczy 1500 osób (<https://www.umweltbundesamt.de>). Utworzony w 2008 r. Instytut Juliusa Kühna (Julius Kühn-Institut – *Bundesforschungsinstitut für Kulturpflanzen*; <https://www.julius-kuehn.de>), powstał w wyniku połączenia trzech innych jednostek badawczych zajmujących się problematyką rolnictwa (w części dotyczącej produkcji roślinnej), ogrodnictwa i leśnictwa, a utworzony w tym samym roku Instytut Thüнена (*Thünen-Institut* – <https://www.thuenen.de>), zajmujący się szerokim spektrum zagadnień związanych z rolnictwem, leśnictwem i rybołówstwem, składa się z 14 specjalistycznych instytutów oraz dodatkowych, wspólnych dla nich, jednostek obsługi. W niektórych instytutach – we współpracy z uniwersytetami – możliwe jest uzyskanie stopnia naukowego doktora (np. Niemieckie Centrum Badawcze Biomasy – *Deutsches Biomasseforschungszentrum*; <https://www.dbfz.de>).

Wspólną cechą omawianych 42 instytucji badawczych jest ich niezależność pod względem naukowym: program badań instytutu określa odpowiedni minister, ale nie dotyczy to już definiowania przez niego produktów ani celów tych badań (choć oczywiście wybór celów przez instytuty wynika z zagadnień ważnych dla rządu federalnego), gdyż byłoby to zaprzeczeniem ducha badań naukowych. Inna wspólna cecha tych organizacji naukowych to szeroko rozumiane doradztwo dla rządu federalnego – oczekuje się, że federalne organizacje badawcze służą obiektywnym i niezależnym doradztwem na najwyższym poziomie naukowym, jaki można osiągnąć.

BGR popiera współpracę z krajowymi służbami geologicznymi z uwagi na oczywisty fakt wartości dodanej, wynikającej z połączenia szczegółowej wiedzy krajowych służb geologicznych na temat geologii regionalnej z naukowym potencjałem BGR. Zadaniem BGR jest konsolidacja danych przestrzennych zebranych przez krajowe służby geologiczne na obszarze całego państwa, zestawianie ich w bazach danych i przedstawianie na mapach w skali 1: 200 000 lub mniejszej (https://www.bgr.bund.de/EN/Themen/Sammlungen-Grundlagen/GG_geol_Info/Karten/Deutschland/deutschland_node_en.html). BGR jest także zaangażowana w koordynację krajowej geoaktywności oraz standaryzację geodanych, natomiast nie prowadzi działalności związanej z geoparkami, muzealnictwem czy dziedzictwem geologicznym. Z tego też względu wprowadza w błąd stwierdzenie w uzasadnieniu projektu ustawy o Polskiej Agencji Geologicznej (<https://legislacja.rcl.gov.pl/docs/2/12289805/12378467/12378468/dokument316654.pdf>), iż nowym zagadnieniem jest także wspieranie rozwoju form ochrony dziedzictwa geologicznego i górniczego (w tym rozwoju geoparków), czemu mają odpowiadać nowe kompetencje w zakresie certyfikacji geoparków. *Komparatystyka regulacji prawnych polskich oraz innych krajów (np. Niemiec) jasno pokazuje, iż certyfikacja po pierwsze została uznana za jedno z zadań państwa w zakresie geologii, po drugie – że certyfikacja stanowi impuls do rozwoju geoparków, służących ochronie przyrody.*

Główne pole działalności BGR jest związane z zapewnieniem bezpieczeństwa surowcowego i energetycznego na poziomie narodowym i międzynarodowym, poprzez ciągłą analizę i ocenę globalnego potencjału oraz rynku złóż surowców energetycznych i mineralnych, a także badania i rozwój nowych metod poszukiwania i strategii. BGR rozwija również metody naukowe mające na celu ulepszenie gospodarowania wodami podziemnymi, usprawnia narzędzia dostarczające informacji związanej z glebami, a także rozwija metody pomagające zredukować zagrożenie naturalnymi katastrofami geogenicznymi (<https://www.bgr.bund.de>). Ponadto BGR przyczynia się do legislacji na poziomie federalnym (tzw. legislacja ramowa dotycząca wód, gleby, planowania, składowania odpadów, górnictwa itp.), chociaż – jak już wspomniano – nie wykazuje aktywności w sprawie implementacji tej legislacji, ponieważ odbywa się to na poziomie krajów.

BGR ma natomiast mandat i jest aktywna na polach, za które rząd federalny ponosi bezpośrednią odpowiedzialność prawną, tj. składowanie odpadów promieniotwórczych oraz działalność międzynarodowa, taka jak CTBT (*Traktat o całkowitym zakazie prób z bronią jądrową*), badania w Arktyce i Antarktyce oraz cały zestaw współpracy technicznej z krajami rozwijającymi się (por. Osiejewicz, 2018b), zogniskowanej na tworzeniu zdolności zrównoważonego rozwoju w zakresie surowców mineralnych, wód podziemnych oraz energii geotermalnej.

NAUKA W BGR I PIG-PIB

BGR przeznacza ok. 60% swoich zasobów na doradztwo dla rządu federalnego, a ok. 40% zasobów na badania i rozwój w zakresie nauk o Ziemi (ocena własna prezydenta BGR), czyli więcej niż PIG-PIB (14% w 2015 r., 13% w 2016 r., 17% w 2017 r.), co jest zrozumiałe, zważywszy ograniczony – ze względów konstytucyjnych – zakres prac wykonywanych przez BGR a typowych (często rutynowych) dla państwowej służby geologicznej. PIG na zadania państwowej służby geologicznej i państwowej służby hydrogeologicznej przeznaczał w latach 2015–2017 odpowiednio 86, 87 i 83% nakładów). Należy zaznaczyć, że wzrost udziału nakładów na zadania B+R w 2017 r. był związany ze spadkiem nakładów na zadania państwowej służby geologicznej i państwowej służby hydrogeologicznej w warunkach dość stabilnej wysokości dotacji statutowej.

W BGR na 782 pracowników przypada 374 pracowników naukowych, tj. 47,8%, przy czym na 557,2 stałych etatów personel naukowy stanowi 44,7% (wg stanu na dzień 31.12.2016 r. – <https://www.wissenschaftsrat.de/download/archiv/6662-17.pdf>). W przypadku PIG-PIB liczba i odsetek pracowników naukowych są obecnie – w porównaniu z BGR – znacząco mniejsze, głównie z powodu wprowadzenia w 2017 r. reguły, że w pionach: służby geologicznej oraz ogólnym nie ma stanowisk naukowych, i zmniejszającego się stanu zatrudnienia w PIG-PIB (w pozostałych pionach zatrudnienie rośnie). Jeśli pod tym względem BGR miałby być wzorem dla PIG-PIB, to obecnie zmiany w PIG-PIB idą w całkowicie przeciwnym kierunku i doprowadziły do tego, że w pionie BR wg stanu z marca 2018 r. były zatrudnione 62 osoby na stanowiskach naukowych (na ok. 830 pracowników), a od 1 lipca 2018 r. liczba ta obniżyła się o dalszych kilka osób.

Wyniki badań prowadzonych w BGR są publikowane, podobnie jak w PIG-PIB, przy czym – w odróżnieniu od BGR, gdzie liczba publikacji pozostaje na stałym poziomie,

Tab. 2. Liczba wybranych grup publikacji w BGR i PIG-PIB (według sprawozdań rocznych, dane po ujednoczeniu kryteriów dotyczących definicji monografii)

Publikacje naukowe	BGR (2015)	PIG-PIB (2015)	PIG-PIB (2017)
Artykuły w recenzowanych czasopismach	109	215	140
w tym w wydawnictwach obcych	109	87	60
w tym w wydawnictwach JCR	100	80	60
w tym w wydawnictwach własnych	–	128	80
Monografie	22	9	4
w tym w wydawnictwach obcych	15	1	–
w tym w wydawnictwach własnych	7	8	4
Rozdziały w monografiach	68	21	21
Referaty i plakaty	635	341	286
Liczba pracowników	782*	854	822

* według stanu na 31.12.2016 r.

wykazując niewielkie wahania – w PIG-PIB obserwuje się w ostatnich trzech latach wyraźną tendencję wydatnego zmniejszenia się liczby artykułów opublikowanych w czasopismach recenzowanych (tab. 2), w tym ukazujących się w czasopismach z listy A Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (2015: 80 artykułów; 2017: 60 publikacji). Jeśli chodzi o wydawnictwa kartograficzne – mapy i objaśnienia – to z powodu niewielkiej aktywności BGR na tym polu (4 pozycje w 2015 r.) przewaga PIG-PIB jest miążdżąca (390 arkuszy i objaśnień do map w skali 1:50 000 – szczegółowej, geologicznej i litogenetycznej oraz geośrodowiskowej, a także geologicznej Tatr w skali 1:10 000).

Istnieje wszakże zasadnicza różnica dotycząca stopnia ingerencji ministerstwa nadzorującego w działalność naukową BGR i PIG-PIB. O ile ten pierwszy jest w bardzo dużym stopniu autonomiczny, co – jak wspomniano – jest cechą wszystkich instytutów resortowych, to w przypadku PIG-PIB w ostatnich latach obserwuje się przemożną chęć (niestety materializowaną) ingerowania przez Głównego Geologa Kraju, np. w plan i skład autorów monografii naukowych. Inną zasadniczą różnicą jest stabilność dyrekcji – w ostatniej dekadzie w BGR jeden raz zmienił się wódz, a w PIG-BIG – osiem razy (w tym sześć razy od listopada 2015 r.).

Zarówno BGR, jak i PIG-PIB to instytuty naukowe. Podobnie rzecz ma się w przypadku wielu innych zachodnich służb geologicznych (Peryt, 2018a), a regułą jest bardzo ważna rola badań naukowych w działalności służb mających inny status (Peryt, 2018b). W tym względzie jest symptomatyczne, że w projekcie ustawy o Polskiej Agencji Geologicznej słowo *naukowy* pojawia się w dwóch przypadkach – w art. 4.2., mówiącym, że PAG reprezentuje polski interes naukowy na arenie międzynarodowej, oraz w art. 7.5. i 9.6., kiedy jest mowa o możliwości działalności naukowej prezesa PAG, dyrektora centrali i oddziałów (<https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12289805/12378467/12378468/dokument316654.pdf>). Nie jest jasne, dlaczego odcięcie się od formuły służby geologicznej, jaka okazała się być nader atrakcyjną dla społeczeństw w różnych krajach, a która mówi, że *geological survey = service + science* (służba geologiczna = usługi + nauka; Peryt, 1998), ma świadczyć o jej nowoczesności (zob. <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12289805/12378467/12378468/dokument316654.pdf>) – moim zdaniem byłby to wyraźny cywilizacyjny regres.

DZIAŁALNOŚĆ BGR I PIG-PIB – PORÓWNANIE

Ze względu na uwarunkowania prawne związane z federacyjnym charakterem RFN bardzo często pod względem ilościowym badania te w przypadku BGR są – w porównaniu z PIG-PIB – ograniczone (np. w przypadku kartografii geologicznej) bądź nie mogą być realizowane (np. problematyka geoparków). W istocie PIG-PIB wykonuje badania będące domeną zarówno BGR, jak i krajowych służb geologicznych, zatem ocena obu instytucji pod względem aparatu narzędziowego, zarówno kompetencyjnego i naukowego, bezsprzecznie wypada korzystniej w przypadku PIG-PIB. Z dwunastu zadań państwowej służby geologicznej, wyszczególnionych w ustawie *Prawo geologiczne i górnicze* (<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20111630981/U/D20110981Lj.pdf>), BGR mogłyby wykonywać, i to tylko w bardzo organicznym stopniu, tylko kilka z nich (są one ujęte w punktach 1, 3 i 7). Z jedenastu zadań państwowej służby hydrogeologicznej, ujętych w *Prawie wodnym* (<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170001566/U/D20171566Lj.pdf>), BGR wykonuje w zasadzie tylko jedno (ujęte w punkcie 11).

WNIOSKI

Zarówno BGR, jak i PIG-PIB to resortowe instytuty badawcze. Osiejewicz (2018b) powołuje się na opinię Rządowego Centrum Legislacji (<http://www.de-iure-pl.org/gesetze/book2pdf.php?ID=1&sprache=PL&gesetz=DE&kategorie=1>), według której *zadania analogiczne do zadań projektowanej nowej instytucji* [tj. Polskiej Agencji Geologicznej] *wykonuje Federalny Zakład Geologii i Surowców* [tj. Federalny Instytut Nauk o Ziemi i Zasobów Naturalnych]. Pogląd ten – w świetle faktów przytoczonych w tym artykule – to oczywiście nieporozumienie. Z powodów natury konstytucyjnej BGR – instytucja skoncentrowana na doradztwie i badaniach naukowych – ma, w porównaniu z PIG-PIB, znacznie skromniejszy (a nie szerszy, jak twierdzi Osiejewicz, 2018), aparat kompetencyjny i naukowy. Projekt ustawy o Polskiej Agencji Geologicznej przewiduje, iż PAG będzie wykonywać zadania państwowej służby geologicznej i państwowej służby hydrogeologicznej, a także 13 nowych zadań (<https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12289805/12378467/12378468/dokument316654.pdf>). Z tych nowych zadań BGR nie mogłyby wykonywać przeszło połowy – podczas gdy PIG-PIB-owi można powierzyć wykonywanie większości z nich (ujętych w pun-

ktach: 3, 7, 8, 10, 11, 12, 17, 35), co dodatkowo wyklucza traktowanie BGR jako właściwego przykładu, na jakim powinna się wzorować państwowa służba geologiczna w Polsce. Jak z tego wynika, wniosek Rządowego Centrum Legislacji (<https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12289805/12378467/12378468/dokument316654.pdf>) – który popiera Osiejewicz (2018b) – jest gołosłowny.

Dziękuję Prof. dr. Ralphowi Watzelowi, prezydentowi BGR, za pomoc okazaną w przygotowaniu tej pracy.

LITERATURA

- <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20111630981/U/D20110981Lj.pdf>
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170001566/U/D20171566Lj.pdf>
<http://www.de-iure-pl.org/gesetze/book2pdf.php?ID=1&sprache=PL&gesetz=DE&kategorie=1>
<http://www.lbeg.niedersachsen.de>
<http://www.lfu.bayern.de>
<http://www.lfulg.sachsen.de>
<http://www.lgb-rlp.de/landesamt.html>
<http://www.lgrb-bw.de>
<https://lagb.sachsen-anhalt.de>
<https://lbgr.brandenburg.de/cms/detail.php/bb1.c.326089.de>
<https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12289805/12378467/12378468/dokument316654.pdf>
<https://radalegislacjyna.gov.pl/dokumenty/opinia-z-26-stycznia-2018-r-o-projekcie-ustawy-o-polskiej-agencji-geologicznej>
<https://www.berlin.de/senuvk/umwelt/wasser/geologie/index.shtml>
<https://www.bgr.bund.de>
https://www.bgr.bund.de/EN/Themen/Sammlungen-Grundlagen/GG-geol_Info/Karten/Deutschland/deutschland_node_en.html
https://www.bgr.de/geol_la/geol_la.htm
<https://www.bkge.de>
- https://www.bundesregierung.de/Webs/Breg/DE/Themen/Forschung/resort/_node.html
<https://www.dbfz.de>
<https://www.gd.nrw.de>
<https://www.gdfb.de>
<https://www.hamburg.de/behoerdenfinder/hamburg/11257952>
<https://www.hlnug.de>
<https://www.julius-kuehn.de>
<https://www.lung.mv-regierung.de>
<https://www.lung.mv-regierung.de/insite/cms/hauptmenue/lung/aufgaben.htm>
https://www.saarland.de/landesamt_umwelt_arbeitsschutz.htm
https://www.schleswig-holstein.de/DE/Landesregierung/LLUR/lur_node.html
<https://www.thuenen.de>
<https://www.thuringen.de/th8/tlug>
<https://www.tysol.pl/a20147-KSZNOSiL-NSZZ-Solidarnosc-ostrzeza-przed-planami-powolania-Polskiej-Agencji-Geologicznej>
<https://www.umweltbundesamt.de>
<https://www.wissenschaftsrat.de/download/archiv/6662-17.pdf>
- JĘDRYSEK M.-O. 2008 – Od Komisji Kruszcowej do dziś – wybrane zagadnienia z punktu widzenia Głównego Geologa Kraju (2005–2007) [W]: ZAGOŹDŻON P., MADZIARZ M., Dzieje Górnicstwa – element europejskiego dziedzictwa kultury. Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej, Wrocław.
- OSIEJEWICZ J. 2018a – Polska Agencja Geologiczna jako realizator zadań służby geologicznej. *Prz. Geol.*, 66: 402–408.
- OSIEJEWICZ J. 2018b – *Audiat et altera pars*: w kwestii realizacji zadań służby geologicznej. *Prz. Geol.*, 66: 551–557.
- PERYT T. 1998 – Państwowa służba geologiczna w Polsce – zarys historii (1938–1994). *Prz. Geol.*, 46: 315–317.
- PERYT T.M. 2018a – Nauka a państwowa służba geologiczna. *Prz. Geol.*, 66: 475–476.
- PERYT T.M. 2018b – Uwagi o zasadach funkcjonowania państwowych służb geologicznych w krajach Unii Europejskiej. *Prz. Geol.*, 66: 547–550.
- WOLSKA H. 2018 – Polska Agencja Geologiczna. Realizacja zadań publicznych poprzez agencje wykonawcze. *Prz. Geol.*, 66: 272–275.

Praca wpłynęła do redakcji 11.09.2018 r.
Akceptowano do druku 19.09.2018 r.